

การศึกษาด้านเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และ
การเผชิญความเครียด ตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาล
ของนักศึกษาพยาบาล

นางสาวสุนทรี เวปะละ

ศูนย์วิทยพัชร์พยาบาล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับสูงตรีปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974 - 633 - 947 - 8

ลิขสิทธิ์เป็นของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF STRESSORS, REACTION TO STRESS AND COPING STRATEGIES
ACCORDING TO EXPERIENCES IN CLINICAL NURSING PRACTICE
OF NURSING STUDENTS

Miss Soontaree Vapula

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science
Nursing Education Program

Graduate School
Chulalongkorn University

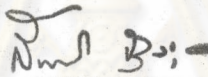
1996

ISBN 974 - 633 - 947 -8

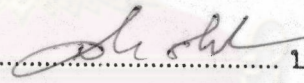
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียด ตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

โดย นางสาวสุนทรี เวปุละ
ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา บุญพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย

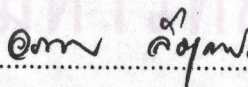
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

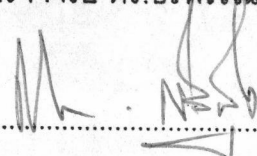

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมคิด รักษาสัตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา บุญพันธ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ศรีสุโข)

สุนทรี เวปุลละ : การศึกษาต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด และการ
เผชิญความเครียด ตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล (A STUDY
OF STRESSORS, REACTION TO STRESS AND COPING STRATEGIES ACCORDING TO
EXPERIENCES IN CLINICAL NURSING PRACTICE OF NURSING STUDENTS) อ. ที่ปรึกษา
รศ. ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์, อ. ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร. อรพรรณ ลีอนุญชัชชัย, 201 หน้า.
ISBN 974 - 633 - 947 - 8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อ
ความเครียด และการเผชิญความเครียดตามประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลจำแนก
ตามชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัวและพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิต กลุ่มตัวอย่าง
คือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 287 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือ
แบบวัดต้นเหตุของความเครียด แบบวัดการตอบสนองต่อความเครียด และแบบวัดการเผชิญความเครียด 6 ลักษณะ
ได้แก่ ลักษณะการแก้ไขปัญหา การยอมรับ การใช้แหล่งสนับสนุนทางสังคม การเบี่ยงเบนความสนใจ การหลีกเลี่ยง
และการต่อต้าน แบบวัดทั้ง 3 ชุด นี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา
พยาบาล มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .96, .94 และ .93 ตามลำดับ ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้

1. นักศึกษาพยาบาลรายงานว่าต้นเหตุของความเครียดที่ก่อให้เกิดความเครียดมากที่สุดคือต้นเหตุ
ของความเครียดด้านระหว่างบุคคล รองลงมาคือด้านภายในบุคคลและด้านภายนอกบุคคล ตามลำดับ
2. ค่าเฉลี่ยการตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดลักษณะการแก้ไขปัญหา การใช้
แหล่งสนับสนุนทางสังคมและการเบี่ยงเบนความสนใจของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ย
ลักษณะการยอมรับอยู่ในระดับมากขณะที่ลักษณะการต่อต้านและการหลีกเลี่ยงอยู่ในระดับน้อย
3. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำจะมีความเครียดจากต้นเหตุของความเครียด
การตอบสนองต่อความเครียด และการเผชิญความเครียดด้านการหลีกเลี่ยงมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเผชิญความเครียดลักษณะอื่น ไม่มีความแตกต่างกัน
4. นักศึกษาพยาบาลที่มี ชั้นปี รายได้ของครอบครัว พฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิตต่างกันจะมี
ความเครียดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดและการเผชิญความเครียดในแต่ละลักษณะไม่
แตกต่างกัน ยกเว้นนักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวในช่วงต่ำกว่า 3,999 บาทต่อเดือน จะมีการตอบสนองต่อ
ความเครียดมากกว่านักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวสูงกว่า 13,999 บาทต่อเดือนและนักศึกษาที่มีพฤติกรรมแบบ A
มีการเผชิญความเครียดลักษณะการแก้ไขปัญหามากกว่าผู้ที่มีพฤติกรรมแบบ B อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์.....
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา.....
ปีการศึกษา 2538.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ลีอนุญชัชชัย

== C786170 : MAJOR NURSING EDUCATION
KEY WORD:

STRESSOR / REACTION TO STRESS / COPING STRATEGIES

A STUDY OF STRESSORS, REACTION TO STRESS AND COPING STRATEGIES
ACCORDING TO EXPERIENCES IN CLINICAL NURSING PRACTICE OF NURSING
STUDENTS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. JINTANA YUNIBHAND, Ph.D., THESIS
CO-ADVISOR : ASST. PROF. ORAPHUN LUEBOONTHAVATCHAI, Ph.D., 201 pp.
ISBN 974 - 633 - 947 - 8

This research was designed to study and compare stressors, reaction to stressor and coping strategies according to experiences in clinical nursing practice of nursing students who were different in class, grade point average (GPA), parents' income and personality. Research samples were 287 nursing students selected by multistage random sampling method. The instruments were developed by the investigator from nursing students' experiences in clinical nursing practice. These tests were designed to test stressors, reaction to stress and six coping strategies, namely, problem solving, acceptance, acquiring social support, distraction, avoidance and defensive measures. The internal reliability (α -coefficient) of these tests were .96, .94 and .93, respectively. The major findings included the followings :

1. Nursing students reported that the stressors which caused their stress were interpersonal, intrapersonal and extrapersonal stressors, respectively.
2. The mean scores of response to stress and coping strategies in the aspects of problem solving, acquiring social support and distraction of nursing students were at the middle level. The mean score of coping strategies in the aspects of acceptance was at the high level, whereas that in the aspects of defensive measures and avoidance were in the low level.
3. Nursing students who had low GPA reported that they had statistically significant higher level of stress, of response to stress and of coping strategy in the aspect of avoidance than those students who had high GPA, at the .05 level.
4. There were no significant difference between the mean scores of stressors, reaction to stress and coping strategies of nursing students who were different in class, parents' income and personality. With the exception, nursing students whose parents' income were lower than 3,999.- Baht per month had response to stress significantly higher than those whose parents' income were higher than 13,999.- Baht per month, and the students with personality type A reported that they used coping strategies in the aspect of problem solving significantly higher than those with personality type B, at the .05 level.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

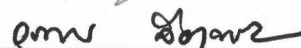
ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา..... การพยาบาลศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2538.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญวัชรชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่เป็นอย่างดีเสมอมา จนกระทั่งผลงานสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านทั้ง 2 เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ. โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ศรีสุโข ที่กรุณาให้คำแนะนำ และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งผู้บริหารสถาบันการศึกษา อาจารย์ ทั้ง 12 แห่ง ที่กรุณาให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณนักศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่รักยิ่ง ที่ให้ความรัก ความห่วงใย เป็นกำลังใจมาโดยตลอด อีกทั้งขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ทุกคน ซึ่งมีได้ อาจกล่าวนามได้ ที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจกับผู้วิจัยด้วยดีมาโดยตลอด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุนทรีย์ เวปุลละ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	12
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	16
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
3. วิธีดำเนินการวิจัย	84
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	84
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	86
การวิเคราะห์ข้อมูล	101
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	103
5. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย	136
สรุปผลการวิจัย	138
อภิปรายผลการวิจัย	144
ข้อเสนอแนะ	158
รายการอ้างอิง	160

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	168
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	169
ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการวิจัย	170
ภาคผนวก ค ตัวอย่างบทสัมภาษณ์และผลที่ได้จากการสัมภาษณ์	171
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแบบสอบถามนำร่องและผลที่ได้ จากแบบสอบถาม.....	175
ภาคผนวก จ ข้อรายการของแบบวัดพฤติกรรมการเผชิญ- สถานการณ์ชีวิตของ ศิริรัตนา ศุภพิทยากุล ที่ตัดออก	188
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างเครื่องมือ	189
ภาคผนวก ช ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัด และค่า ความสัมพันธ์รายข้อของแบบวัด.....	195
ประวัติผู้วิจัย	201

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นปี ของสถาบันที่ได้รับคัดเลือก	86
2. จำนวนข้อและความเที่ยงของแบบวัดการเผชิญสถานการณ์ชีวิต และแบบวัดความเครียดที่ได้จากการทดลองใช้เครื่องมือ รอบแรก (N= 30)	98
3. จำนวนข้อและความเที่ยงของแบบวัดการเผชิญความเครียดที่ได้ จากการทดลองใช้เครื่องมือรอบสอง (N = 30)	99
4. จำนวนข้อ และค่าความเที่ยงของแบบวัดพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิต แบบวัดต้นเหตุของความเครียด แบบวัดการตอบสนองต่อความเครียด และแบบวัดการเผชิญความเครียด ที่ได้จากการใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง.....	100
5. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของครอบครัว และ พฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิต	104
6. คะแนนเฉลี่ย ส่วยเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเครียด ที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียด รายด้านและรวมทุกด้าน การเผชิญความเครียดรายลักษณะ ของนักศึกษาพยาบาล	106
7. ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามระดับความเครียด ค่าเฉลี่ย และระดับของ ความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายในบุคคล ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามรายข้อ	108
8. ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามระดับความเครียด ค่าเฉลี่ย และระดับของ ความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านระหว่างบุคคล ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามรายข้อ	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
9. ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามระดับความเครียด ค่าเฉลี่ย และระดับของความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายนอกบุคคล ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามรายข้อ	116
10. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดรายด้านและรวมทุกด้าน และการเผชิญความเครียดรายลักษณะ ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปี	118
11. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดรายด้านและรวมทุกด้าน และการเผชิญความเครียดรายลักษณะ ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	120
12. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดรวมทุกด้าน ของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ด้วยการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffé method)	122
13. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายในบุคคล ของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ด้วยการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffé method)	123
14. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายนอกบุคคล ของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ด้วยการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffé method)	124

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยการตอบสนองต่อความเครียดรวมทุกด้าน ของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ด้วยการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffé method)	125
16. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยการตอบสนองต่อความเครียดด้านภายในบุคคล ของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ด้วยการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffé method)	126
17. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยการเผชิญลักษณะการหลีกเลี่ยงของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ด้วยการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffé method)	127
18. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดรายด้านและรวมทุกด้าน และการเผชิญความเครียดรายลักษณะ ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามรายได้ของครอบครัว.....	128
19. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของความเครียดด้านภายนอกบุคคล ของนักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน ด้วยการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffé method)	131
20. ความแตกต่างระหว่างคู่ของคะแนนเฉลี่ยการตอบสนองต่อความเครียดรวมทุกด้าน ของนักศึกษาที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกัน ด้วยการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffé method)	132

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของความเครียดที่เกิดจากต้นเหตุของ ความเครียด การตอบสนองต่อความเครียดรายด้านและรวมทุกด้าน และการเผชิญความเครียดรายลักษณะ ของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามพฤติกรรมเผชิญสถานการณ์ชีวิต.....	133
22. ความถี่ที่นักศึกษาพยาบาลตอบว่า เห็นด้วย ในเรื่องต้นเหตุของความเครียด (60 คน).....	178
23. ความถี่ที่นักศึกษาพยาบาลตอบว่า เห็นด้วย ในเรื่องการตอบสนองต่อความเครียด (60 คน).....	183
24. ความถี่ที่นักศึกษาพยาบาลตอบว่า เห็นด้วย ในเรื่องการเผชิญความเครียด (60 คน).....	185

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. การตอบสนองต่อความเครียดด้านสตรีวิทยา	45
2. กรอบแนวคิดทฤษฎีความเครียด.....	65

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย